

УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ В УКРАЇНІ

І. В. Чет,
студентка 1 курсу,
Науковий керівник: *О. В. Захаріна,*
кандидат економічних наук, доцент,
Житомирський національний агроекологічний університет

Досліджено особливості теоретичних аспектів управління інтелектуальною власністю.

Ключові слова: інтелектуальна власність, ринкова економіка, система управління, управління інтелектуальною власністю.

Не сировина, не робоча сила і навіть не фінанси визначають сьогодні добробут компанії. В умовах ринкової економіки основним джерелом успіху стають знання, якими володіє компанія – так званий інтелектуальний капітал, основною складовою якого є інтелектуальна власність. Інтелектуальна власність належить до нематеріальних активів, що мають управлятися подібно до будь-яких інших активів, щоб максимізувати дохідність капіталу, представленого таким активом. Інтелектуальна власність стає важливим ресурсом, і ним, як і будь-яким ресурсом, необхідно управляти. Тому формування ефективної системи управління інтелектуальною власністю є найважливішим чинником успішної діяльності підприємства.

Значний теоретичний внесок у вивчення питань управління інтелектуальною власністю зробили такі науковці як С. Поляков, Ф. Куртов, О. Нікітюк, Г. Зміївський, Т. Павленко, Л. Пижова, О. Савченко,

К. Чуксіна, В. Вірченко, О. Крупка, В. Ярмаш, К. Дмитрів та інші науковці.

Під управлінням інтелектуальною власністю розуміють діяльність, що спрямована на отримання кінцевого результату – прибутку або іншої користі через створення та використання об'єктів права інтелектуальної власності у всіх галузях економіки. Сьогодні в Україні існує не зовсім досконала методика управління інтелектуальною власністю. Суттєвим недоліком наявної системи управління є те, що в ній фактично відсутній комплексний підхід до процесів інформаційного забезпечення, експертизи, надання правового захисту, економічної оцінки вартості та використання об'єктів інтелектуальної власності.

Фундаментом управління інтелектуальним капіталом є слідуючи принципи, використання яких дозволить встановити зв'язок між інтелектуальною власністю та фінансовим станом підприємства, а також визначити, яким чином управління інтелектуальною власністю забезпечить поліпшення його фінансового стану.

1. Усвідомлення ролі інтелектуальної власності. В сучасних ринкових умовах роль інтелектуальної власності є дедалі більшою та всеохоплюючою. Важко уявити собі підприємство, яке не використовує в своїй діяльності таких об'єктів права інтелектуальної власності, як торговельні марки та фірмові найменування, їхня роль, залежно від характеру виробництва, може бути як малою, так і надзвичайно високою.

2. Необхідність визначення інтелектуальної власності частиною стратегічного бізнес-планування. Успішний бізнес розпочинається з прогнозування майбутнього конкурентного продукту на майбутньому ринку. Тому від самого початку слід визначати, які саме об'єкти права необхідно створити або придбати для того, щоб

забезпечити конкурентоздатність товарів або послуг, що, відповідно, вироблятимуться чи надаватимуться за його участі.

3. Виявлення об'єктів права інтелектуальної власності. Вочевидь для різних підприємств «портфель» інтелектуальної власності буде різним. Для одних це буде фірмове найменування й, можливо, деякі прості ноу-хау. Для інших, бізнес визначатимуть комплексні технології, до складу яких входитимуть десятки, навіть сотні об'єктів права інтелектуальної власності: винаходи, корисні моделі, промислові зразки, торговельні марки, комерційні найменування тощо.

4. Акумуляція інформації про конкурентну інтелектуальну власність. Важливим елементом стратегії управління інтелектуальною власністю є інформованість стосовно прав інтелектуальної власності, які могли б зробити конкурентів здатними заважати вашому бізнесові у використанні нових товарів, технологічних процесів або послуг. Мета полягає в тому, щоб установити, чи може будь-яке з прав інтелектуальної власності інших осіб перешкоджати будь-якій здійснюваній вами комерційній або дослідницькій діяльності.

5. Ідентифікація потрібної інтелектуальної власності. Життєвий цикл товару, охоплює п'ять етапів: створення вихід на ринок зростання продажів зрілість занепад. Для того щоб продовжити існування товару на ринку й збільшити прибуток, необхідно виявити можливість його вдосконалення на наступних після створення етапах за рахунок використання нових об'єктів права інтелектуальної власності. Радикальним рішенням буде створення або придбання нових об'єктів права інтелектуальної власності, що здатні забезпечити конкурентоспроможність нового товару одразу після виходу на ринок попереднього.

6. Створення або придбання прав на потрібні об'єкти права інтелектуальної власності. Після того, як виявлено об'єкти права інтелектуальної власності, необхідні для виживання та майбутнього процвітання підприємства, треба вирішити, де їх взяти. Є два шляхи для цього. Перший – створити їх власними силами або за замовленням. Другий - придбати такі об'єкти через договір уступки прав або ліцензійний договір.

7. Оцінка економічної ефективності своєї інтелектуальної власності. Оцінка вартості прав на об'єкти права інтелектуальної власності необхідна принаймні для досягнення таких досить важливих і чітких цілей:

- дізнатися про витрати на створення, набуття правової охорони та підтримання чинності прав на об'єкт права інтелектуальної власності;

- оцінити розмір грошових потоків, які здатні генерувати ці об'єкти при використанні їх у власному виробництві;

- визначити ціну, за якою можна продати (уступити) права на об'єкт права інтелектуальної власності або передати права користування цим об'єктом за ліцензійним договором.

8. Врахування оподаткування інтелектуальної власності. Українське законодавство дозволяє ставити прана на об'єкти права інтелектуальної власності на бухгалтерський облік підприємства. Це може привести принаймні до двох протилежних наслідків в оподаткуванні. З одного боку, постановка на бухгалтерський облік автоматично передбачає механізм амортизації об'єктів права інтелектуальної власності і тим самим зменшує на величину амортизації прибуток, що є базою для оподаткування в Україні. При цьому підприємство буцімто не віддає частини грошей у бюджет, а залишає їх у своєму розпорядженні. З іншого боку, на

величину поставлених на баланс об'єктів права інтелектуальної власності збільшуються активи підприємства, тобто виникає вартість, яка оподатковується податком на додану вартість.

9. Готовність захищати права на свою інтелектуальну власність. У недобросовісного конкурента може з'явитися спокуса порушити ваші права, тобто використати їх без вашого дозволу. Управління інтелектуальною власністю, взяте на озброєння окремим підприємством, обов'язково має передбачати правила поведінки стосовно відносин з порушниками прав та план витрат на розв'язання суперечок щодо прав інтелектуальної власності шляхом переговорів, позову до порушника прав або використання альтернативних процедур урегулювання суперечок.

10. Оцінка ефективності управління інтелектуальною власністю. Невіддільною частиною кваліфікованого управління інтелектуальною власністю є розроблення критеріїв вимірювання ефективності менеджменту.

Сьогодні в нашій країні не існує досконалої методики управління інтелектуальною власністю. Для удосконалення даної системи управління необхідна реалізація комплексу наступних заходів: розробки методики економічної оцінки вартості та використання об'єктів інтелектуальної власності, оскільки оцінка є одним з провідних принципів управління; підвищення рівня правового захисту об'єктів інтелектуальної власності; удосконалення системи обліку інтелектуальної власності; створення бази належного інформаційного забезпечення тощо.

Список використаних джерел:

1. Лазня І. В. Економічний зміст інтелектуальної власності / І. В. Лазня, В. О. Рибалкін // Економічна теорія. - 2006. - №4.
2. Кубах А. І. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. - Харків: ХНАМГ, 2008.